

gyermekáldás nagyságától függne, nem bizonyítható. Indiában például sok a gyerek, a faj mégis állandóan lefelé sülkik, mert a fiatalok házasság lehetlenné teszi a megerősödést. A faj sokat termel, de gyenge minőséget. Franciaország viszont már 50 év óta megállt népességében, de nagy tévedés volna azt állítani, hogy energiája csökkenőben van. A világháború az ellenkezőjéről győzött meg.

Ez csak egy példa annak igazolására, hogy a felállított tételek nem mindentől vannak eléggé érvekkel alátámasztva. A könyv az *emberfajok* életéről szól, de sehol sem kapjuk meg a *faj meghatározását*. Sőt a *faj* és *nép* fogalmát állandóan azonos fogalomként használja a könyv, noha a kettő között alapvető mennyiségi és minőségi különbségek vannak. Nagyon rövidesen tárgyalja, szinte csak érinti az eugenetika sokat vitatott, de még le nem zárt kérdéseit. Ennek bő tárgyalása azért is szükséges lett volna, mert nem valószínű, hogy az olvasónak erről a kérdéstről tisztázott fogalma lenne. Ez annál fontosabb lett volna, mert a szerző, mint előszavában írja, emlékkönyvét orvosoknak, jogászoknak, közgazdászoknak, mérnököknek, művészeknek, egyházi férfiaknak és pedagógusoknak szánta. Nem hinném, hogy ez a sokféle érdeklődésű közönség egyforma tudással rendelkezik ebben a kérdésben.

A könyv, tételeinek igazolására statisztikai táblázatokat is közöl. Sajna, ezek közül sok hézagos, tehát a belőlük vonható következtetések sem biztosak.

Zavarja az olvasót az is, hogy a komoly tárgyalást számos teljesen egyéni megjegyzés és utalás szakítja meg, ami az ügyis lazán összefűzött anyagot még jobban széttepi.

A könyvet dicséri, hogy szerzője az erkölcsös életet a népfennmaradás legfontosabb tényezőjének tartja. Ha ezt a mi könnyen élő társadalmunk megszívlelné, csak hasznára válnék.

A könyv olvasását megnehezíti a sok idegen szóval megtűzdelt nehézkes előadás.

Geszti Lajos.

Ujfalusi László: Örök szerelem. (Szerző kiadása.) Ujfalusi Lászlót ismerik a Napkelet olvasói, néhány szép elbeszélése bizonyosan szerzett neki híveket. Örök szerelem címen most egybefoglalt írásai érdekesen vitáznak egy feltételezett ellenféllel, Ujfalusi a vadászember igazát hirdeti Bársony

Istvános, erdőt-mezőt festő képeiben; Bársonynál azonban már továbbjutott, a vadász irodalmi lélekelemzését adja s az így nyert bizonyítékokkal harcol velünk, nem vadászokkal szemben. Vadászunk hát egymásra!

A vadászatnak ez az irodalmi igazolása nagy öröm minden könyvet is forgató vadászembernek, sokak által furcsán nézett, nem a huszadik század szociális bajai és feladatai közé illő kedvtelésének, sőt szenvedélyének kapja meg Ujfalusi könyvében csattanós, diadalis védelmét. A feltételezett ellenfél seholsem szólal meg a kötetben, a szerző azonban ismeri vadászatellenes érveit és csábítón teremtí elébe ezt a különös örömet. Egy fiú első vadásztán veszünk részt, tesztem azt; a kibontakozó nagy gyönyörűséggel vele élünk. Az egész könyvnek ez a legsikerültebb része, az Örök szerelem című rajz; átérzem rajta keresztül a vadász teljes lelkét s megértem, hogy állatok letételese némely embernek «egyetlen igaz, minden képmutatástól és salaktól ment földi gyönyöre».

En bizony csak emberre lődöztem eddig, állatra sohasem. A vadászatról megvan az Ujfalusiétól eltérő véleményem. Nem vallom vele, hogy «a vadászat uralkodás a természetben; szabadság, győzelem és biztonság a vadásznak magának; a családnak, törzsnek, fajnak létfenntartás, azért ősbibb meg a szerelemnél is». Nem, ma a férfias erőt s az igazi nemes küzdelmet vállalatok teremtésében, a termelés tökéletesítésében, munkát adni tudhatásban látom s azt hiszem, a huszadik század igazi férfianak az az igazi, minden képmutatástól és salaktól ment földi öröme, ha egyre több és több alkalmazottnak tud adni kenyeret. Nincs az a vadászteríték, mely felérhet ezzel. Amit Ujfalusi a vadászatról ír, szóról-szóra ráillik a ma vállalkozásaira. Ma még a vadászat is a gazdasági hasznosság szempontjával igyekszik hatni.

De talán épen ez ellentétes felfogásom miatt gyönyörködtem Ujfalusi könyvében. Nem győzött meg, de tisztelést keltett bennem a vadászok iránt: jobban megértem őket.

Egy pár friss szerelmi novellája pedig annyira üde, mint az ápriliségi falevél. Duzzadnak ezek az egészségtől, kihúzzuk rá a derekunkat s egy-egy leányért mi is elmennénk Palkóval vagy a gazdasági gyakornok úrral irdatlan gerdőkön vagy messzi mezőkön át, csak azért, hogy a szemébe nézzünk. Ez a

szerelem, bocsássa meg Ujfalusi László, mégis csak *örökebb* . . . —*lián.*

Larin Kyösti: Ember és moha és egyéb elbeszélések. Fordította **Weöres Gyula és Boros Olga.** Budapest, 1928. 168 l. Stádium kiadása. Larin Kyösti — családi néven Larson Gusztáv — 1873-ban született svéd eredetű családból Hameenlinnában. Egyszerű szülei voltak. Szépirodalmi munkásságát még a 1890-es években kezdte a *Tavaszi nótái* című verskötetével. Később elbeszéléseket írt, melyeknek a hangja egyre komorabbá vált. Ebben a gyűjteményben felvett darabjaiban is érezzük jellegzetesen komor és sejtelmes lelkivilágát. Szereti a kísértetielt, a gyászos történeteket, a csodás igazságokat, de amellet élesen rajzolja az északi embernek a mostoha természet szinte leghöghetetlen erőivel vívott szívós küzdelmét. Az elbeszélésekben mély gondolatok, finom megfigyelések váltakoznak a felhevült képzelet tarka képeivel, ragyogó látomásokkal. A halásztörténetekben a félelmetes nagyszerűség és a titokzatos mélység megdöbbentő hatást kelt.

A fordítás választékos, jól folyó és magyaros, mindenképen méltó a nemes felfogású íróhoz. **Halász László.**

Emlékezzünk eleinkről. (Irta **Takács Sándor.** Bp. é. n. Génus-kiadás.) A fáradhatlan szerző, kinek a régi magyar kapitányokról és generálisokról szóló művét csak nemrég ismertettük folyóiratunkban, ismét egy érdekes, új kötettel gazdagította a magyar könyvpiacon. A multunkra vonatkozó jellemző adatok ezúttal a szokottnál nagyobb időközt és változatosabb tárgykört ölelnek fel. A huszonhárom fejezetre oszló szép munkában a vitézi életből vett jelenetek bemutatásán kívül a régibb nyilvános és magánélet számos oly mozzanata nyer megvilágítást, melyek a művelődés anyagi oldalát érintik. (A *sárvári kert a XVI. században*, *Régi sóvágóinkról*, *A gyalmos és a réti halászközl* stb.) E szakaszok értékét növeli az a körülmény, hogy a hatalmas levéltári anyagra támaszkodó szerző nem elégszik meg egyes foglalkozások vagy jelenségek egyszerű tárgyi ismertetésével, hanem szókincsünk ide tartozó, részben már elavult emlékeit is fölleveníti. A halnevekre és halászati műszókra vonatkozó felsorolása annál becsebb, mert mint a könyvben olvassuk: amikor a nyolcvanas években

Herman Ottó remek munkája megjelent a magyar halászatról, ebből a nagy levéltári anyagból még semmi sem látott napvilágot». Ilyen, bizonyos elnevezések történeti kialakulását nyomon kísérő s tisztázó törekvéssel másutt is találkozunk nála. Különösen szembevetendő e buzgalma *A huszár, a szárguldó és jargoló* című fejezetben. Itt rendkívül gazdag anyag alapján, avagy száz lapon keresztül cáfolja a Nyelvőrnek azt az állítását, mely szerint «egyetlen történeti adat sem igazolja, hogy nálunk valamikor a huszár szónak rabló jelentése lett volna». Végül megállapítja, hogy a huszár szó használata a XVIII. században lett általánossá; «ez idegen szó akkor foglalja el nyelvünkben és népünk ajkán az őt megillető helyet, mikoron az egykori csúfnevet az egész világ előtt ünnepeletté és tiszteltté tette».

Nem hiányoznak azonban a könyvből másnemű fejezetek sem; olyanok, melyek a régi magyar szellemi élet kibontakozásához szolgáltatnak meglepő adalékokat. Igen tanulságos e tekintetben az a szakasz, mely *Akik a kulturát hozzák hozzánk* címen arról tájékoztat, hogy a töröktől visszahódított városok idegen települői, bevándorlottjai bizony gyakran kétes értékű elemek voltak, s csak «a magyar polgárság befolyása, a magyarral való testvériesülés tette őket igazi polgárokká s az ország hasznos tagjaivá».

A kötetbe összegyűjtött cikkek tekintélyes része újabbkori, történeti vonatkozású. Közülök egyik a mult századeleji pozsonyi országgyűlésekkel kapcsolatos társaséletet ismerteti. Már ebben is szó van Deák Ferencről, kinek a titkos rendőrségtől való megfigyeltetéséről s 1839-iki névnapjának megünnepléséről két későbbi fejezetben több figyelemreméltó följegyzést közöl a szerző. A XIX. század elejének politikai és társadalmi mozgalmait világítja meg a pozsonyi országgyűlési tüntetésekre s a régi országgyűlési párbajokra vonatkozó leírásai. *A régi országgyűlési gúnyiratokról és karikatúrákról* szóló szelvényzeteket becsebbé teszi az a körülmény, hogy számos, fontos politikai ügy elintézésének kulisszatitkairól nyújtanak felvilágosítást. A legutóbbi bécsi forradalom zavarainak e rajzok nagy része is áldozatul esett; szerencsére azonban a szerző másfél évtizeddel ezelőtt a legtöbbről fényképet készíttetett.

Végül még e futólagos áttekintésben